

Inhoudsopgave

Dankwoord	7
Verantwoording van de kaarten en afbeeldingen	7
Inleiding	11
De evolutie van de Vlaamse adel in de late middeleeuwen	14
Edelen en 'de adel'	16
Ten geleide	18
Hoofdstuk 1 – Adeldom tussen sociale profilering en perceptie	19
1. Een vorstelijk adelsbeleid in laatmiddeleeuws Vlaanderen?	19
De ideologische dienstbaarheid van de adel aan de vorst.....	19
De rechtstreekse invloed van de vorst op de samenstelling van de adel	21
Adeldom in het spanningsveld tussen de staat en de samenleving	31
2. Adeldom als een gewoonterechtelijk gegeven	32
De standsvoorrechten van de Vlaamse adel	33
Adeldom tussen de adellijke levensstijl en het erfelijkheidsbeginsel	38
3. Sociale netwerken en de publieke perceptie van adeldom	40
4. Besluit	44
Hoofdstuk 2 – Macht, leen en familie	47
1. Een Vlaamse edelman aan het woord: het adelstraktaat van Roeland de Baenst	47
2. De eerste pijler van adeldom: heerlijke macht en grondbezit	51
3. De tweede pijler van adeldom: een patrilineaire erfrechtpraktijk	58
Oudste zonen en jongere kinderen	61
De band tussen de adellijke familienaam en het patrimonium	64
4. De derde pijler van adeldom: 'het geslacht'	67
De rol van 'vrienden ende maghen' in het leven van een edelman	69
De hoekstenen van de adellijke identiteit: gezin, lignage en geslacht.....	75
5. Besluit	80
Hoofdstuk 3 – De Vlaamse adel in crisis?	83
1. Een 'adelscrisis' in de late middeleeuwen?	86
Een historiografisch paradigma	86
Het uitstroomritme in de Vlaamse adel als toetssteen	90
2. Het economische profiel van de laatmiddeleeuwse Vlaamse adel	97

De inkomsten van het grondbezit en de prijzenschaar	97
De andere economische activiteiten van de Vlaamse adel.....	101
Drie case-studies: het inkomstenpatroon van enkele hoge edelen.....	109
De noodzaak van een sociogenetisch perspectief	120
3. Van verdwenen families naar hoge adel	121
Het vraagstuk van de vrijgekomen patrimonía	121
Het huwelijksnetwerk van laatmiddeleeuwse edelen	123
Een afwijkend patroon: de huwelijksnetwerken van de hoge adel	131
4. Besluit	137
Hoofdstuk 4 – De Vlaamse adel in een internationale context	141
1. ‘Edelen in Vlaanderen’ versus ‘Vlaamse edelen’?.....	142
2. De eenmaking der Nederlanden als keerpunt?.....	145
3. Inwijkingprocessen en de sociogenese van de Vlaamse adel.....	149
Het toenemende belang van adellijke inwijking voor de Vlaamse adel	149
De aard en evolutie van adellijke inwijking in Vlaanderen	152
De langetermijngevolgen van adellijke inwijking in Vlaanderen	166
4. De omgekeerde beweging: Vlaamse edelen in andere gewesten	168
Vlaamse edelen in Holland, Zeeland, Brabant en Henegouwen	169
De lotsverbondenheid met Waals-Vlaanderen	172
De inbedding van de Vlaamse adel in interregionale netwerken	174
5. Huwelijksnetwerken als motor van adellijke inwijking	175
6. Besluit	180
Hoofdstuk 5 – De Vlaamse adel en het staatsvormingsproces.....	185
1. Veredelingsprocessen en het ontstaan van een ‘staatsadel’	186
2. Het grafelijke baljuwskorps	189
Het baljuwsambt tussen familiale netwerken en de vorst.....	189
Een sociale analyse van het grafelijke baljuwskorps.....	194
Een profielschets van de ‘baljuwsadel’	197
Het baljuwskorps als recruiteringsgrond voor nieuwe edelen	203
3. De hogere staatsambtenaren.....	205
De werking van de hogere staatsinstellingen	205
Edelen als raadsheren, rekenmeesters en algemeen-ontvangers	208
De hogere staatsinstellingen als kweekpoel voor nieuwe adel	213
4. Het hof als zenuwcentrum van elitenetwerken	219

De adel van het graafschap Vlaanderen en het Bourgondische hof	219
De opkomst van een 'staatsadel' in laatmiddeleeuws Vlaanderen?	225
Het hof als de motor van veredelingsprocessen	242
5. Besluit	245
Hoofdstuk 6 – De Vlaamse adel en de stedelijke samenleving	249
1. Edelen in de steden versus veredelde stedelingen	250
De stad als magneet voor de gevestigde adel?	250
De stedelijke aristocratie als recruteringsgrond voor de adel?	259
2. Adeldom en veredeling in de stad: een kwantitatieve analyse	266
De stedelijke politieke elite als onderzoeksperspectief	266
De urbanisering van de Vlaamse adel in de late middeleeuwen	269
Een debat herbekeken: stedelijke edelen en veredelde stedelingen	274
De gevolgen van de toenadering tussen adel en steden	280
3. De stad als ontmoetingsplaats voor edelen	286
Enkele sporen van adellijke sociabiliteitsbeleving	286
De huwelijksnetwerken van veredelde patriciërsfamilies	287
4. Besluit	294
Algemeen Besluit	297
Overzicht van de adellijke families in Vlaanderen (1350-1500)	305
Overzicht van de gebruikte afkortingen	311
Overzicht van de geciteerde werken	311
Register	333